

Dansk verdensarv

Stevns Klint og Vadehavet er kommet i fint selskab på UNESCO's verdensarvliste.

I juni måned blev Stevns Klint samt den danske Idel af Vadehavet optaget på UNESCO's verdensarvliste. Det er de første naturlokaliteter på dansk grund, der opnår denne hæder, som vi ellers forbinder med natursværvægttere som Grand Canyon i USA eller Great Barrier Reef i Australien.

Når Stevns Klint og Vadehavet optages på verdensarvlisten er det en anerkendelse af, at disse naturområder ikke kun er betydningsfulde for danskerne, men for hele menneskeheden. Og man forpligter sig selvfølgelig til at passe godt på de områder, man får optaget på verdensarvlisten. Derfor er det i forbindelse med ansøgning om at få optaget et naturområde på verdensarvlisten vigtigt, at der er lokal opbakning til projektet. Allerede i 1995 forsøgte daværende miljøminister Svend Auken at få den danske del af vadehavet optaget, men det lykkedes ikke dengang, netop på grund af manglende lokal opbakning. Men stemningen er siden vendt, og dermed er hele vadehavet (et område på ca. 7.000 km²) nu erklæret verdensarv. Den tyske og hollandske del af vadehavet er nemlig allerede at finde på listen (siden 2009). Den danske del af vadehavet blev i øvrigt erklæret dansk nationalpark i 2010.

Kystprocesser og dyreliv

Vadehavet er verdens største sammenhængende tidevandssystem, og det er et område under stadig forandring. Under istiden bestod området af smel-

tevandssletter, der strakte sig langt ud i Nordsøen, fordi vandstanden dengang var meget lavere end i dag. Da vandstanden steg efter istiden udviklede området sig til en såkaldt barriekyst med barriereer adskilt fra hovedlandet af laguner. I lagunerne bag barrieren aflejres finkorende sedimentter, og der er udviklet marsk og vader. Barriereøerne rykker mod land i takt med det stigende havspejl, og det er en proces, der stadig foregår, da vandstanden stiger ca. 2 mm om året.

Vadehavet huser et rigt dyre- og planteliv med mere end 10.000 forskellige arter, og hvert år mellemlander 10-12 millioner vadefugle for at hvile og proviantere på deres træk.

Spor af massedød

Udover sine åbenbare æstetiske kvaliteter bærer Stevns Klint vidnesbyrd om en af de største katastrofer i livets historie. Klinten består af kalkbjergarter, som blev dannet i havet i tiden omkring 66 millioner år siden på overgangen mellem de to geologiske tidsperioder, der kaldes kridt og palæogen (tidligere kaldte man sidstnævnte for tertiærtiden). Geologisk set er denne grænse mange steder i verden markeret af et tyndt lag af ler. Det er karakteristisk, at en stor del af de dyre- og plantearter, man finder repræsenteret som fossiler i bjergarterne i kridtaflejringer lige under lerlaget forsvinder netop ved grænsen. Der er tale om masseuddøen

Om forfatteren

Carsten R. Kjær
Aktuel Naturvidenskab
crk@aktuelnaturvidenskab.dk

← Luftfoto af barriøen Fanø i Vadehavet. Nord og syd for øen ses store tidevandsrender. Vadehavet er et meget dynamisk landskab, som hele tiden ændres af især tidevand, vind og stormfloder.

Foto: Colourbox

→ Stevns Klint ved Højerrup, hvor kirken står faretruende nær ved afgrunden. Selve klinten består nederst af skrivekridt. Det famøse lerlag – fiskeleret – findes lige under udhænget, der består af såkaldt bryozokalk.

Foto: Carsten R. Kjaer

Kilder:
Vadehav.dk
Kulturstyrelsen.dk

i et omfang, der kun overgås af en enkelt anden begivenhed i Jordens historie (nemlig på overgangen mellem tidsperioderne Perm og Trias).

I videnskabelige kredse har der været en heftig diskussion om, hvad der var skyld i denne masseuddøen. De fleste forskere hælder i dag til den teori, at et kæmpestort meteoritnedslag ud for Yucatanhalvøen havde en afgørende finger med i spillet. I denne sammenhæng er forskere fra hele verden valfartet til

Stevns Klint, da det er et af de bedste steder i verden at studere de geologiske lag omkring grænsen. Stevns Klint repræsenterer måske ikke den mest komplette grænse geologisk set i Danmark – fx findes en lille lokalitet Nye Kløv i Nordjylland (et lille kalkbrud), hvor den tidlige “opløsning” formentlig er højere – men Stevns Klint er uden sammenligning den mest spektakulære. Desuden sørger havets stadige bearbejdning af klinten for, at kysten for at holde grænsen “frisk”, så man kan komme til at studere den. ■

↓ Fotos fra nordligste del af Vadehavet, Ho Bugt. En vade (tv) med mange sandorm, som viser noget om den høje organiske produktion i Vadehavet. Luftfotoet (th) viser et system af strømrender (prieler og loer) skabt af tidevandet.

Fotos: Colourbox

